

комплексного підходу та передбачає докорінні зміни в організації освітнього процесу, який має відповідати сучасним викликам суспільства.

Список використаних джерел:

1. Буланова Л. М. Соціалізація дітей з особливими потребами : соціально-творчий проект / Л. М. Буланова // Шкільний світ. Позашкілля. – К.: 2011. – № 7 (42). – С. 14–17.
2. Закон України «Про освіту» стаття 23-1. Забезпечення реалізації права на освіту осіб з особливими освітніми потребами від 23.05.1991 № 1060-XII. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua
3. Концепція розвитку інклюзивної освіти. Загальні положення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <https://studfiles.net/preview/5242153/page:16/>.

**ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ
НОВОГО МИСЛЕННЯ А. С. МАКАРЕНКА В УПРАВЛІННІ
ВИХОВНИМИ УСТАНОВАМИ**

**Бардінова А. О.
Полтава, Україна**

За останні десятиліття помітно зросла зацікавленість учених-педагогів практиків до дослідження правової компетентності керівників закладів освіти, яка виступає якісним показником ефективності їх управління закладом освіти та професіоналізму і підтверджує важливість та соціальну значущість проблеми (Гриньова М. В., Ткаченко А. В., Жданова-Неділько О. Г., Бардінова А. О., Пивовар Н. М., Кривонос О. В., Макаренко А. С.).

Інтерес учених до зазначеної проблеми пояснюється ще й кризою, що охопила суспільне сучасне життя нашої країни й позначилася на діяльності закладів освіти.

У вирішенні проблеми успішного управління керівниками закладами освіти наша увага прикута, насамперед, до тих учених і практиків, які своєю творчістю спроможні надати практичну допомогу у розв'язанні зазначеної проблеми.

Йдеться, насамперед, про А. С. Макаренка, про принципи управління ним виховними установами (так сам назвав А. С. Макаренко колонію та комуну), до яких ми відносимо: принцип гуманізму, який трактує людину як найвищу цінність, як особистість; принцип високої управлінської культури та ін.

При цьому зауважуємо, що висока управлінська культура неможлива без елементарної людської порядності, чесності,

відповідальності за свої слова, справи й учинки. Цими загальнолюдськими рисами А. С. Макаренка був наділений природою з дитинства.

Ми вважаємо, що названі вище принципи, якими керувався великий педагог у своїй практичній педагогічній діяльності утворюють об'єктивну картину в управлінні ними виховними установами.

Незважаючи на велику кількість дисертацій і різного рівня наукових публікацій учених, теоретичні основи спадщини великого педагога освоєні недостатньо. Поза увагою вчених-дослідників недостатньо дослідженою залишилась проблема правової компетентності А. С. Макаренка, за допомогою якої він не тільки створював як складні, цілісні, відкриті, активно взаємодіючі з навколишнім соціумом виховні установи, але й успішно управляв їх діяльністю в правовому полі.

І хоча у творчій спадщині А. С. Макаренка не представлено чіткого розмежування володіння педагогом правовою компетентністю, проте крок за кроком зазначений складник як головний чинник його професіоналізму розкривається в його професійній педагогічній діяльності як керівника з управління виховними установами.

Тому підтвердження знаходимо, наприклад, в одному із законів життєдіяльності суб'єктів виховних установ, керованих А. С. Макаренком, а саме – «Не пищать!». Ці слова змушували вихователів і вихованців, а також увесь персонал виховних установ у будь-якій ситуації триматися спокійно і без паніки, залишатися бути людиною.

Дієвість цього закону особливо помітна була в організації життєдіяльності вихователів і вихованців на засадах співпраці в умовах виховних закладів.

Саме завдяки спільній участі вихователів і вихованців у різних видах діяльності – сільськогосподарській і виробничій праці, в роботі по обслуговуванню, культурно-просвітницькій діяльності, забезпеченні самоврядування – простежується правова компетентність А. С. Макаренка. Саме в такому підході до управління виховними установами розкривається, на нашу думку, нове управлінське рішення А. С. Макаренка у розв'язанні проблеми управління індивідуальними виховними установами.

Отже, для ефективного управління закладом освіти – керівник повинен мати високий рівень правової компетентності, яку можна вважати мірою і засобом само актуалізації та творчої самореалізації. Водночас правова компетентність виступає як інтегрована якість особистості, передумова ефективною управлінською діяльністю у сфері освіти, показник професійної компетентності й мета професійного самовдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Макаренко А. С. Педагогічні твори [Текст] : В 8-ми т. – Т. 3. / Сост. : Л. Ю. Гордин, А. А. Фролов. – М. : Педагогика, 1984. – 512 с.
2. Макаренко А. С. Педагогічні твори [Текст] : В 8-ми т. – Т. 8. / Сост. : М. Д. Виноградова, А. А. Фролов. – М. : Педагогика, 1984. – 400 с.
3. Гриньова М. В. 30 років міжнародній макаренківській асоціації / М. В. Гриньова, А. В. Ткаченко // Гуманістичні орієнтири професійного становлення вчителя: макаренківська традиція і місія Нової української школи : матеріали XX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.). «Управлінська майстерність керівника навчального закладу», «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.) / за ред. М. В. Гриньової. Полтава : ПП «Астроя», 2021. С. 3–10.
4. Жданова-Неділько О.Г. Професійний саморозвиток як джерело педагогічної майстерності А. С. Макаренка / О. Г. Жданова-Неділько // Гуманістичні орієнтири професійного становлення вчителя: макаренківська традиція і місія Нової української школи : матеріали XX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.). «Управлінська майстерність керівника навчального закладу», «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.) / за ред. М. В. Гриньової. Полтава : ПП «Астроя», 2021. С. 55–57.
5. Бардінова А. О. Актуалізація управлінського досвіду А. С. Макаренка щодо управління закладом освіти в сучасних умовах / А. О. Бардінова // Гуманістичні орієнтири професійного становлення вчителя: макаренківська традиція і місія Нової української школи : матеріали XX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.). «Управлінська майстерність керівника навчального закладу», «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.) / за ред. М. В. Гриньової. Полтава : ПП «Астроя», 2021. С. 97–101.
6. Бардінова А. О. Формування правової компетентності у майбутніх менеджерів з управління закладом освіти в контексті ідей А. С. Макаренка / А. О. Бардінова // Гуманістичні орієнтири професійного становлення вчителя: макаренківська традиція і місія Нової української школи : матеріали XX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.). «Управлінська майстерність керівника навчального закладу», «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.) / за ред. М. В. Гриньової. Полтава : ПП «Астроя», 2021. С. 101–105.
7. Кривонос О. В. Від авторитаризму – до гуманістичного, демократичного способу виховання як показника компетентності педагога / О. В. Кривонос, Н. М. Пивовар // Гуманістичні орієнтири професійного становлення вчителя: макаренківська традиція і місія Нової української школи : матеріали XX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.). «Управлінська

майстерність керівника навчального закладу», «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.) / за ред. М. В. Гриньової. Полтава : ПП «Астроя», 2021. С. 161–163.

8. Логойда І. М. Педагогіка співробітництва та партнерства – фундамент нової української школи / І. М. Логойда, О. Р. Ханнанова, Т. В. Хілінська // Гуманістичні орієнтири професійного становлення вчителя: макаренківська традиція і місія Нової української школи : матеріали XX Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.). «Управлінська майстерність керівника навчального закладу», «Управління проектами у сфері науки, освіти, інновацій та інформатизації», «Управління інноваційною діяльністю в освіті та у виробництві» : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінарів (м. Полтава, 11-12 березня 2021 р.) / за ред. М. В. Гриньової. Полтава : ПП «Астроя», 2021. С. 174–177.

ПРОБЛЕМА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ КОНТЕКСТІ

*Бикова М. М., Проценко І. І.
Суми, Україна*

Проблему самореалізації особистості вважають актуальною на теренах багатьох наук. Наша мета – охарактеризувати проблему самореалізації особистості з точки зору психології, педагогіки та філософії.

Самореалізація – це процес, що полягає в усвідомленні власних задатків, потенціалу, таланту і їх втіленні в будь-якому обраному виді діяльності. Потреба в самореалізації була закладена природою в кожному конкретно взятому індивідуумі. Згідно вчення А. Маслоу в межах гуманістичної психології і його концепції «ієрархії потреб» самореалізація (самоактуалізація) являє собою найвищу потребу особистості. Індивіду життєво необхідно визначити й усвідомити власне персональне місце в суспільстві, житті, ефективно використовувати закладені природою задатки, виявити власну особистість максимально в реальному світі заради того, щоб потім відчувати повне задоволення від дійсності [3].

Особистісна самореалізація полягає в прагненні індивідуума до найбільш ефективного застосування об'єктивних умов соціалізації та своїх суб'єктивних здібностей і потенціалу з метою досягнення поставлених стратегічних цілей. Метою в процесі самореалізації вважають ідеальне, уявне передбачення підсумків діяльності, а також способи та механізми її досягнення. Під стратегічною метою розуміється орієнтування особистості на тривалу перспективу.

У педагогіці самореалізація визначається як одна з цілей педагогічного процесу, що полягає в допомозі особистості реалізувати свої позитивні можливості, розкрити здібності і задатки. Найчастіше